

Mireia Mulet Mas

Educació, coneixements, humanitats

Pregó de les Festes de Sant Honorat

ALGAIDA, 2017

Col·lecció Binària · Pregons · PRE-SH-2017-0028-0258

© del text: Mireia Mulet Mas, 2017

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2021

Coberta, maquetació i disseny de la col·lecció: Bartomeu Salas Mascaró

Coordinació editorial: Bartomeu Salas Mascaró

Ajuntament d'Algaida

C/ del Rei, 6 · 07210 Algaida (Illes Balears)

Tel.: 971 12 50 76 · 971 66 56 79

ajuntament@ajalgaida.net

premiscastellitx@ajalgaida.net

biblioteca@ajalgaida.net

www.ajalgaida.net

Queden totalment prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació, total o parcial, d'aquesta obra.

Mireia Mulet Mas

Educació, coneixements, humanitats

Pregó de les Festes de Sant Honorat

ALGAIDA, 2017

AJUNTAMENT D'ALGAIDA

Col·lecció Binària · Pregons

PRE-SH-2017-0028-0258

Educació, coneixements, humanitats

BON VESPRE A tots! Agraesc a l'equip de govern que em confiàs l'honor de fer el pregó d'aquest any, gràcies Sra. batlessa, Maria Antònia, gràcies, Sra. regidora de Cultura, Margalida i a tots els que sou avui aquí en aquest acte.

Deien els romans que «qui ha començat una feina, ja la té mig feta»

DIMIDIUM FACTI QUI COEPIT HABET

(Horaci, *Epístoles*, 1, 2, 40)

«Qui ha començat una feina, ja la té mig feta»

L'original grec diu:

Ἀρχὴ ἥμισυ παντός

«El començament és la meitat de tot»

i com que mai m'hagués pensat fer un pregó n'aprofitaré, com a prelude, un de fet; així tindrè un bon començament i ja seré quasi a la meitat.

Cap a l'any 1970 va sortir el segon disc del grup La Trinca amb el títol *Festa Major*; és amb un fragment del seu *Pregó de festa* que posarem fil a l'agulla:

Aquest poble que em contempla
dolçament agermanat
i que sempre fa bondat
que si no mal aniria

està avui de festa gran
perquè és santa Rosalia
vull dir... sant Gregori el Gran
ai! no! **Sant Honorat!**
Bé, com els hi plagui a vostès
perquè jo no tenc manies
i cedir no em costa gens.

Vos parlaré una poc d'educació, de coneixement, d'humanitats... i miraré de relacionar-ho amb aquells avantpassats nostres que vaig aprendre a estimar al costat del meu pare: els grecs i els romans.

No pensu que donaré solucions o respostes màgiques, què més voldria. Serà només una rapidíssima visita a alguns aspectes d'aquest món, el de l'educació, que està en primera línia de debat.

Abans que res hem de definir la paraula grega Παιδεία, que és d'on neix la consciència dels nostres avantpassats grecs què l'educació és a la base de la creació i la vida mateixa d'una comunitat, ja que per ells una cosa no s'entenia sense l'altra. La definició etimològica de παιδεία seria «educació dels nins»; de fet és un terme tan ampli que du implícita la idea d'educació, de cultura, de literatura, de civilització i de tradició. D'aquest mateix principi d'educació de l'home d'acord amb la seva forma humana i en tot el seu sentit ampli els romans en digueren «humanisme».

Παιδεία

«Educació dels nins».

Provinent dels substantiu παις, παιδός que significa «nin».

Educació, cultura, literatura, civilització, tradició.

Un infant no començava el seu *curriculum* escolar fins als set anys. Durant tot aquest temps era l'entorn familiar, matern, femení el que l'educava i li infonia els valors cívics, morals i humans. És clar que això era possible perquè les dones no tenien accés al món laboral i s'estaven

a casa amb els fills. A partir dels set anys era el pare, el *pater familias*, o el mestre el que seguia amb la formació de l'infant. Tant a Grècia com a Roma es va donar sempre una rellevància cabdal a l'educació lligada a la formació física, no només pel seu valor higiènic, de salut, sinó també per la seva importància ètica i estètica. Per ells era necessària una harmonia entre la formació física i la formació intel·lectual ja que d'aquesta manera s'apropaven als déus, que eren el seu model ideal de perfecció. De tots és conegut el vers llatí del poeta del segle I d.C. Juvenal, que a la sàtira X ens diu: «Una ment sana en un cos sa». Permeteu-me un incís per mostrar-vos un de tants casos en què el món del màrqueting fa ús de la cultura clàssica. Una coneguda marca de material esportiu, ASICS, fa servir aquesta frase, però ha hagut de canviar la primera paraula perquè l'acròstic sigui pronunciable.

Anima Sana In Corpore Sano

En realitat aquesta sàtira, la X, està dedicada a mostrar la vanitat de la recerca de fama, riqueses, bellesa i honors i ens diu que és només l'home realment savi el que s'adona que tot això és efímer i no es deixa influir pel seu poder. I aquí acaba l'incís. Tornem a Grècia.

No deixa de ser sorprenent que una ciutat com Atenes, petita en relació a les grans metròpolis actuals, (uns 300.000 habitants) hagi donat una cultura tan important en la història de la humanitat; el seu sistema educatiu hi deu tenir alguna cosa a veure.

El que la Paideia atenesa aspirava a tenir era una educació cívica i política que formàs bons ciutadans, ciutadans compromesos amb la πόλις. Aquesta educació era el fonament dels coneixements i habilitats que donava als homes un caràcter humà de veritat. Vol dir això que era un sistema perfecte? Seria del tot ingenu pensar-ho i, a més a més, s'ha d'analitzar en el seu context social i temporal: fa 2.500 anys la societat no estava estructurada com ara. Per exemple, no tothom podia accedir a una educació de «qualitat», sinó que, posem per cas, els fills dels ciutadans més

humils només tenien accés a una educació en habilitats manuals o en temes específics que eren considerats mecànics i indignes d'un ciutadà. Hem de tenir en compte que un ciutadà de ple dret només ho era el que havia nascut a la ciutat i era fill de pares atenesos. Aquest concepte esclavista i feudal que separa el treball manual i l'intel·lectual segons la posició social ha canviat completament.

Anem a pams. Tenir accés a una educació pública i obligatòria era un dret ja defensat per Plató al segle v a.C. Tots estam d'acord, sigui quin sigui el color de les nostres idees, que l'educació ha d'ésser pública i obligatòria perquè tots sabem i pensam que qualsevol poble que vol aconseguir un cert grau de desenvolupament ha de practicar l'educació.

I la «qualitat»? Aquesta paraula sí que fa una mica de respecte quan parles d'educació. No perquè no vulguem que n'hi hagi, de qualitat, sinó perquè és un concepte on la percepció relativa que cada u en fa segons el seu nivell de satisfacció suposa que el consens sigui molt difícil. I no tant pel resultat final sinó que la discòrdia sol aparèixer quan es tracta de decidir el camí més adient per arribar-hi.

I és que qualsevol concepte d'educació es troba lligat i condicionat als canvis de valors vàlids per a cada societat. Per començar, a Grècia i a Roma els joves no estudiaven per aconseguir una feina, ho feien empesos i motivats per ser ciutadans eficaços i bons. Si la màquina del temps existís i transportàs un savi grec o romà a la nostra època quedaria meravellat dels avenços científics i tecnològics aconseguits, emperò també romandria tristament sorprès en veure l'utilitarisme i l'individualisme de la nostra civilització. Per a un grec aquella persona que no intervenia en els afers polítics, els de la comunitat, i només s'ocupava dels seus interessos privats i propis era un «idiota». Perquè aquesta és la etimologia de la paraula *ιδιωτής*, i que per extensió significarà «ignorant», ja que aquell que solament tenia capacitat per dedicar-se a les seves coses era que no tenia formació per a res més. En la societat actual tenim, per sort, molta gent que ha seguit el model clàssic, vull dir, que intervé en els afers polítics i no ho fa per interès privat. No és el cas, per desgràcia, d'aquells altres que es dediquen a la política, s'ocupen dels seus interessos privats i, ens fan o ens creuen 'idiotes' a nosaltres.

Sempre i en tots els àmbits de la societat hi ha hagut, hi ha i hi haurà gent que s'entrega als altres, que anteposa els interessos públics als privats, i en són un exemple totes les persones que dediquen el seu temps a

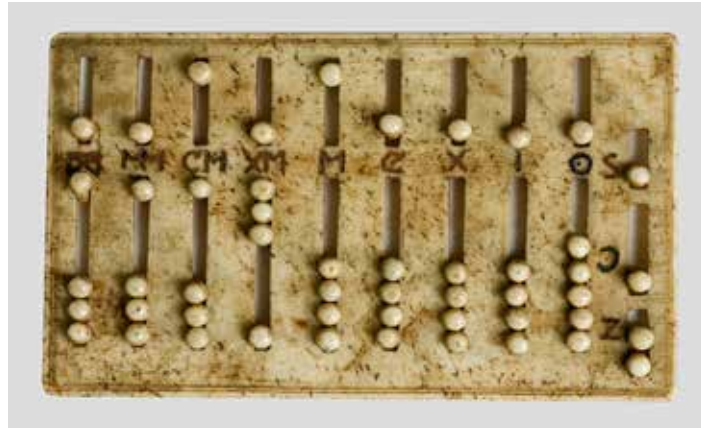
ajudar els refugiats. Recordaré un cas més llunyà, que ha estat novel·lat i portat al cinema i que forma part de la nostra història. Som a Grècia l'any 480 a.C. Grecs i Perses estan en guerra, són les guerres Mèdiques. El rei espartà Leònides, juntament amb 300 dels seus millors soldats es dirigeix al pas de les Termòpiles per tractar d'aturar el pas de l'exèrcit del rei persa Xerxes. El rei Leònides sabia que les possibilitats eren poques, però tot i així el seu sacrifici va donar temps a les ciutats gregues per preparar-se per a les batalles definitives de Salamina i Platea. Aquest fet aparentment insignificant va fer que els Perses reculassin, que no arribassin a occident. No podem canviar la història, sí aprendre d'ella; què hauria passat si les coses haguessin anat d'una altra manera? No ho podem saber. El que és segur és que la nostra herència cultural ara no seria la que és.

Lligat amb aquesta idea de servei a la comunitat hi ha el fet que els antics dedicassin una part de la seva formació a la preparació militar, ja que l'afany expansionista tant dels grecs com dels romans va fer que dedicassin bona part dels seus esforços a la conquesta de nous territoris, és a dir, a la guerra. Per sort, avui ja no hi ha cap jove que hagi de perdre, involuntàriament, el seu temps d'estudi en assumptes militars; malauradament, però, en qüestió de guerres encara no hem après la lliçó.

Deixem descansar els grans *ιδιωτής* i tornem a la història de l'educació. Durant un temps l'ensenyament va ser bàsicament una cosa privada, més o menys el que avui entenem com a «classes particulars», cosa que suposa una relació molt estreta entre l'alumne i el seu professor. Evidentment només qui podia pagar aquest privilegi tenia accés al coneixement, ni que fos bàsic. De la mateixa rel de *παιδεία* tenim el mot pedagog, la funció del qual, com bé diu la seva etimologia, era la d'acompanyar cada matí el nin a l'escola; però no només això, també vigilava els seus costums i, si el nin era romà, li ensenyava grec.

Quan l'ensenyament va deixar de ser una cosa privada i familiar i varen aparèixer les primeres escoles a Roma, cap al segle II a.C., els donaren un nom ben curiós: *Ludus litterarius*, que vol dir «joc literari». Al final de la República (finals del segle I a.C.) ja s'usa el terme *schola* —d'origen grec, *σχολή* «temps lliure, tranquil·litat»— per designar els establiments d'ensenyament superior, mai els dels mestres de primeres lletres. Al *ludus*, doncs, hi havia el *magister ludi* que els ensenyava a llegir en veu alta, escriure i el càlcul bàsic. Utilitzaven els dits o pedres per als càlculs més

bàsics —*calculus* en llatí significa «pedra»— i fitxes de càlcul o àbacs per als més complicats.

L'espai físic on es du a terme l'educació ha anat canviant amb els temps. Plató i Aristòtil no necessitaven res més que les seves paraules; a Roma els *magister ludi* no disposaven d'un espai condicionat, només cadires; a l'època medieval ja tenim espai cobert; un quants anys més tard apareix una pissarra; aquesta és una classe estàndard d'avui —aquesta és la que surt a les fotos i aquesta és la real—.

ACADÈMIA DE PLATÓ

ESCOLA D'ARISTÒTIL

EDUCACIÓ, CONEIXEMENTS, HUMANITAT

MAGISTER LUDI A ROMA

ÈPOCA MEDIEVAL

SEGLE XIX

ESCOLA ACTUAL

ESCOLA REAL. Dibuix de Quino.

Pel que fa al material escolar, a part de l'àbac i els calculus, els nins en tenien prou amb poca cosa.

Portaven les tauletes de cera, els seus quaderns, consistents en uns marcs de fusta o de vori lligats amb un cordó o anella i plens de cera. Normalment eren dues, tot i que podien esser més. Amb un punxó — *stilus*— anaven fent solcs a la cera i quan ja estava tota completa l'aplanaven amb la part plana del punxó i a punt per tornar a començar: és a dir, *tabula rasa*. Aquestes tauletes són l'origen dels nostres llibres actuals i l'*stilus* de l'estilogràfica.

TABELLAE CERATAE I STILUS

Entre els 11 i els 17 anys —el que ara seria ESO i Batxillerat— era el *grammaticus* qui reforçava els coneixements adquirits i n'hi afegia de nous: filosofia, música, oratòria, astronomia...

Després era el *rethor* o mestre de retòrica qui formava els que volien dedicar-se a la carrera política. Havien d'aprendre a declamar, a parlar en públic, és a dir, l'art de l'oratòria. Només uns pocs completaven el cicle d'estudi per dedicar-se a la política, al servei públic en definitiva. Tant els gramàtics com els rètors oferien una educació molt qualitativa, però minoritària, perquè coneixien molt bé la dita *scientia potentia* —«el coneixement és poder»— i s'adonaren del poder que conferia una educació superior, un coneixement extens. I per això procuraren que els que havien de governar i dirigir el país fossin dipositaris del coneixement.

Faig un bot en el temps i em situo ja cap al segle V d.C. Ha caigut l'Imperi Romà d'Occident i és per tant un moment d'invasions bàrbares, de desconcert, de desolació, de misèria, de desfeta, de penúries econòmiques, de crisi i de retallades. I un dels sectors on la tisora fa molta feina és en educació, no com ara. Quan escrivia aquestes frases referents al segle V vaig tenir allò que en diuen un *déjà vu*. El Cristianisme s'es-

tava expandint i el que necessitava era instruir els seus fidels en la religió, i els que volien un *status* dins el món eclesiàstic havien de tenir una bona preparació. El coneixement, l'humanisme entès com una formació completa de l'individu passa a mans de l'Església i s'impregna de contingut teològic. En aquest moment els coneixements humans considerats «bons» giren entorn a la fe de l'Església. El seu programa d'estudi es basa en les arts que són pròpies dels homes lliures, és a dir, en les Arts Liberals, que són: el *Trivium*, que inclou gramàtica, dialèctica i retòrica, i el *Quadrivium*: aritmètica, geometria, astronomia i música.

Durant tota l'Edat Mitjana, això és, fins al segle XV, va estar de moda aquella premissa que deia: «on hi ha fe la ciència és inútil». Per sort varen quedar homes distingits que conservaren el seu amor i dedicació, també, als estudis científics.

A partir dels segles XII-XIII sorgeixen unes escoles que aniran ampliant els seus estudis fins a la fundació de les primeres Universitats, conegudes amb el nom de *Studium Generale*. Aquestes universitats sorgeixen ben bé simultàniament a tota Europa i volen ésser un lloc on es pugui dur a terme una investigació, un estudi i un coneixement lliure. A Palma es va fundar el 1483 l'Estudi General Lul·lià.

ESTUDI GENERAL LUL·LIÀ DE PALMA

Som, idò, al segle XV a Europa, a l'Humanisme —l'*humanitas* dels romans heretada de la *παιδεία* dels grecs— que pretén educar un home complet, que domini tots els camps del saber, i que ho faci recuperant part dels ideals del món clàssic. Plató i Quintilià són dos dels clàssics que més influeixen en els humanistes.

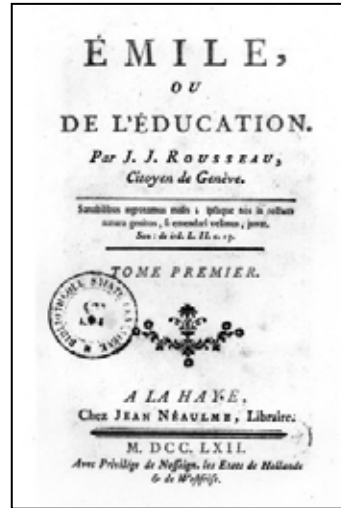
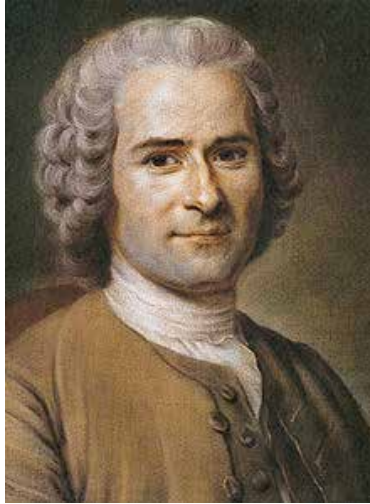
Com podríem definir un humanista? Jo diria que és aquella persona que té ganes de saber i que és capaç de contemplar la bellesa. I és

dins el nostre món utilitarista i privat de sentit comú, aquest món en el qual justifiquem l'elecció dels estudis per l'olor dels diners, que cal defensar les humanitats; sabem que és una lluita complicada, però del tot necessària. Tots necessitem una feina que ens permeti desenvolupar la nostra vida laboral amb dignitat. Però no podem permetre que l'individu ideal sigui aquell que ha de cercar la seva pròpia felicitat i el seu èxit material a costa de la felicitat dels altres. L'estudiant es troba amb la feina de definir la seva especialitat, ofici o professió a una edat primerenca, ja que el sistema està organitzat de manera que vol obtenir precisament mà d'obra especialitzada abans que ciutadans formats de manera íntegra. Però una ensenyança sòlida hauria d'ésser aquella que formàs persones no només especialitzades, sinó capaces també de llegir el passat amb esperit crític, de tenir fonaments i seguir-ne dubtant. Una de les bases on es fonamenta l'humanisme és en el seu rebuig a la intolerància, a qualsevol forma de disputa. I el millor camí, sinó l'únic per arribar a aquest objectiu és l'educació. Per tant només els ignorants, que no actuen seguint la raó i la intel·ligència, acaben fent actes violents i brutals. Tot i que els fets ens demostren que, desgraciadament, això no va així ja que el coneixement i la ciència no sempre es posen a favor de la tolerància i la pau.

Humanistes n'hi ha molts arreu d'Europa. Noms que tenim ben presents com Lluís Vives, Erasme de Rotterdam, Petrarca, Giordano Bruno, Descartes, Leibniz Només vos parlaré breument de dos.

Al segle XVIII va viure a França l'il·lustrat d'idees revolucionàries i llibertàries Jean Jacques Rousseau que va escriure una obra que du per títol *Émile o de l'Educació* on exposa la seva teoria de quina ha d'ésser l'educació ideal d'un infant. El seu concepte utòpic de l'educació es basava en la convicció que l'individu és bo per naturalesa i que la seva personalitat ha de ser respectada pel seu preceptor. Bàsicament el que volia era que l'home fos educat segons la natura, al camp, lluny de la ciutat i de la societat perquè si l'home és bo per naturalesa qui el corromp és la societat, que és corrupta; en canvi l'ideal de Rousseau seria educar homes lliures i autònoms i contraris a l'artificialitat de les regles de la societat que l'impedeixen poder-se realitzar de manera plena. Al segle XVIII aquestes idees no varen ser gaire ben rebudes. El meu repardrí matern, mestre d'escola, era seguidor de les teories de Rousseau i va intentar educar els seus fills segons els preceptes del pensador francès.

Fins on la situació familiar li va permetre va seguir el seu mestre i els resultats foren prou satisfactoris.

JEAN JACQUES ROUSSEAU

L'altre humanista rellevant és el nostre compatriota, el pare Bartomeu Pou, home d'una enorme erudició. Els seus superiors li encomanaren la reforma dels estudis de llatinitat de les escoles de la Companyia de Jesús, a la qual ell pertanyia. Al principi d'una de les seves obres, la *Donatio Ludicra*, o sigui, l'entrega pública d'uns premis concedits als alumnes participants a un certamen literari, justifica la necessitat que els estudiants facin uns treballs i exercicis i els exposin en públic i ho compara amb la funció dels càrrecs de govern. Diu així:

Perquè el més important de tot és que quedi ben lliure de sospita l'honestat d'aquells als quals s'ha confiat el govern i que es ponderi la seva dignitat i el seu nom de manera admirable. I que no només passi això entre els sectors del govern que tothom de comú acord considera més seriosos i honrats, sinó també entre aquella part de la joventut que cal educar [...].

El pare Pou vol que des de ben joves aprenguin que els seus actes estan a la vista de tothom i que per això han d'esforçar-se a ésser dignes del seu treball.

Deixam els humanistes i miram ara un aspecte que fins no fa molt de temps ha estat un dels punt negres de l'educació: el càstig corporal. Ja Sèneca i Quintilià, ambdós del segle I d.C. n'eren contraris. Aquest darrer diu: «[14] El càstig corporal dels escolars, encara que sigui proce-

diment admès, de cap manera no el defenso». Ho argumenta dient que envileix la persona i, a més, farà que l'afectat arribi a mostrar-se insensible al dolor i, lògicament, el mal anirà en augment. És necessita molta comprensió i paciència per ensenyar persones amb diferents interessos, amb diferents capacitats, amb realitats personals i socials diferents, ... però que malgrat tanta diversitat conviuen dia a dia en un mateix espai. Tant el filòsof Plató, a la seva obra *Les Lleis*, com Quintilià ja ens parlen del terme «diversificació». Diu aquest darrer:

[7] Quant a això, ningú no em podrà dissuadir que cal fer una selecció dels estudis, tota vegada que un estarà més ben disposat per a la història, un altre més preparat per a la poesia, un altre servirà per a l'estudi del dret, i alguns és possible que hagin d'ésser enviats a treballar la terra. [...]

[8] Ara bé, a l'alumne que serà destinat al fòrum li tocarà d'exercitar-se no solament en una part, sinó en totes les que tenen relació amb l'oratoría, encara que algunes li semblin massa difícils.

Queda clar que un cop s'ha fet l'elecció, cadascú ha de dedicar-se a la totalitat d'aquesta tria, no només a una part. En altres paraules, dir que una assignatura, una feina o un treball sembla difícil o no agrada per justificar la manca d'esforç ja no «colava» ni fa 2.000 anys.

També era Quintilià qui deia:

[6] Tant de bo que no fóssim nosaltres mateixos —parla com a pare— qui corrompéssim els costums dels nostres fills! Des de la infantesa els aviciam; la nostra educació consentida, que anomenam indulgència, destrueix tot el vigor de l'esperit i del cos.

És a dir, la necessitat i importància que els pares assumim la responsabilitat educadora dels nostres fills és un altre exemple de la vigència dels clàssics.

Els mestres, abans i ara, tenim la rigorosa tasca d'ensenyar allò que sabem als nostres alumnes, d'ajudar els pares a formar el futur dels seus fills els anys en què també són un poc nostres i ho volem fer i ho seguirem fent, perquè ens agrada i és la nostra feina. I tant abans com ara hi haurà veus de diferent tessitura i opinions diverses de com fer-ho, totes bones, discutibles, cap de definitiva. Les influències negatives existeixen i són poderoses: programes televisius on el millor és el que menys sap però més crida, concursos on es premia la incultura, música amb mis-

satges sexistes i violents, etc... La lluita no és fàcil però entre tots hauríem de fer un front comú per evitar que pugin generacions que pensen que escoltar algú que parla, o una pel·lícula, un concert, una representació teatral, el que sigui... no és una bona opció, si no està al servei d'uns interessos particulars. Pens que hauríem de reivindicar el silenci com un bé preuat, que ens ha d'ensenyar a escoltar i deixar escoltar, a parlar i deixar parlar, premisses necessàries per a un diàleg serè, educat i respectuós.

M'acost al final però abans voldria mostrar breument als que no estau dins el món de l'ensenyament quines lleis ens han governat a partir del període democràtic i amb governs que van del PSOE al PP passant per UCD. A Espanya l'any 1970, poc

abans de començar la democràcia, va entrar en vigor la LGE —*Llei General d'Educació*— que va determinar l'educació bàsica obligatòria fins als 14 anys i va introduir en l'ensenyament una nova estructura: EGB, BUP, COU i FP; el 1980 va aparèixer la LOECE —*Llei Orgànica de l'Estatut de Centres Escolars*—; el 1985 va ser aprovada la LODE —*Llei Orgànica Reguladora del Dret a*

LGE	1970
LOECE	1980
LODE	1985
LOGSE	1992
LOPEG	1995
LOCE	2002
LOE	2006
LOMCE	

l'Educació—; 7 anys més tard es va introduir la LOGSE —*Llei Orgànica d'Ordenació General del Sistema Educatiu*—; la LOPEG —*Llei Orgànica de Participació, Avaluació i Govern dels Centres Docents*—, es va aprovar el novembre de 1995; el 2002 es va aprovar la LOCE —*Llei Orgànica de Qualitat de l'Educació*— que a partir del 2006 veu interrompuda la seva aplicació per entrar en vigor la LOE —*Llei Orgànica de l'Educació*—; i així arribam a la LOMCE —*Llei Orgànica per a la millora de la Qualitat Educativa*—. I de què parlen les lleis? De moltes coses: itineraris, revàlides, valors cívics, baremacions, consells escolars, associacions, ratios, ...

Cada una d'aquestes lleis pretén, se suposa, millorar l'anterior. Per fer-les, suposam, les persones que es reuneixen són expertes en el tema. Idò per què n'hem de menester tantes? Jo he pensat que la paraula «expert» hi pot tenir alguna cosa a veure. I és que el seu origen es troba en el verb llatí *experior*, que vol dir comprovar, saber per experiència. La mateixa rel del verb es troba a les paraules experimentar, experiment.

De fet el diccionari ens defineix «expert» de la següent manera: versat en la coneixença d'una cosa per la pràctica. Altrament dit, només és expert el que ho toca amb les mans, el que ho intenta, el que ho prova. I això m'ha duit a pensar que els que fan les lleis no són experts, almanco en educació.

Les reformes i renovacions que es van produint en educació són moltes i diverses. Sol passar que les revolucions individuals són més efectives i ràpides que les que han d'observar els tràmits burocràtics. Una de les que estan en marxa és la que duen a terme precisament els jesuïtes, com ho feu fa 300 anys el nostre compatriota, el pare Pou. Entre d'altres coses figura en el seu programa: introduir una etapa intermèdia entre els 10 i el 14 anys, aplicar un nou concepte d'aula-espai amb uns 50-60 alumnes atesos per 2/3 professors alhora, eliminar els horaris fixos, treballar amb coneixements interdisciplinaris, suprimir dels exàmens, etc. Els exemples de renovació podrien esser molts més però el temps s'acaba. Qualsevol mètode, sistema, idea, tàctica que ens ajudi a lluitar contra la ignorància, que ens apropi a l'actitud humanista, l'única que pot vèncer la barbàrie, serà ben rebuda.

I acab, com he començat, amb el final d'aquell pregó de La Trinca de 1970.

Apa, doncs, felices festes
anau sempre amb el cap dret
les donzelles sempre honestes
i els xicots, el clatell net.
I que el sant a la patrona
vos mantengui la il·lusió
senyors fins una altra estona
i visca **Sant Honorat**.

Gràcies i molta salut a tots.

